

Komitean kokous

Aika

31.1.2022 klo 9:00–11:45

Kokous pidettiin Teams-etäkokouksena

Osallistujat

Pasi Moisio, puheenjohtaja (x)

Kirsi Varhila, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (x)

Heli Backman, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (x)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Kaisa Juuso, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Arto Satonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Elina Valtonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Katri Kulmuni, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä (x)

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Jussi Saramo, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Jaana Rissanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (-)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (x)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (x)

Mikko Kautto, Eläketurvakeskus (-)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (x)

Anna Kukka, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (-)

Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Minna Ahtiainen, STTK ry (x)

Katarina Murto, Akava ry (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Katja Asikainen, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Marko Leimio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (-) Ritva Liukonen (x)

Laila Aho, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eva Aalto, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Sara Mäkäräinen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Maarit Lassander, valtioneuvoston kanslia (x)

Laura Honkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mirva Hyötylä, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Markku Heinäsenaho, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Teija Hautera, Kansaneläkelaitos (x)

Viestintä:

Tuulia Nieminen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asialista

klo 8:50 Teams-yhteyksien testaus

klo 9:00 Kokous

1. Kokouksen avaus ja ohjelma

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Todettiin osallistujat.

Puheenjohtaja kävi läpi kokouksen ohjelman.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen 1 mukaisena.

3. Sosiaaliturvan digitalisaatio

Markku Heinäsenaho esitteli hallintojaostossa ja sen alaisuudessa toimivassa toimeenpanon ja digitalisaation asiantuntijaryhmässä valmisteltua sosiaaliturvan digitalisaation kokonaisuutta (ks. liitteet 2 ja 3). Kokonaisuus perustuu komitean kannanottoihin koskien toimeenpanon monimutkaisuutta.

4. Tiedonhallinta ja tietosuoja

Teija Hautera esitteli hallintojaostossa valmisteltua tiedonhallinnan ja tietosuojan kokonaisuutta (ks. liite 3). Hallintojaostossa on kokonaisuudesta valmisteilla myös laajempi muistio.

5. KESKUSTELU

Käytiin keskustelua esitysten pohjalta. Keskustelussa käsiteltiin seuraavia asioita:

- Digitalisaation mahdollisuuksiin (ml. tekoälyn hyödyntäminen) vaikuttavat EU:sta tulevat tavoitteet ja lainsäädäntöuudistukset. Kyse on paitsi lainsäädännöllisistä, myös perustuslaillisista kysymyksistä, joista on käytävä yhteiskunnallista keskustelua. Kyse on myös eettistä arviointia edellyttävistä kysymyksistä.
- Tietoturva- ja tietosuoja-asiat on ratkaistava, tässä on otettava huomioon mm. perustuslakivaliokunnan käytäntö. Tämän jälkeen tietojen käyttöä tulisi suunnata

mahdollistavaan suuntaan, ei estävään suuntaan. Samalla on huomioitava yksilöiden itsemääräämisoikeus.

- Kelan toimeenpanossa on havaittu monia konkreettisia tilanteita, joissa tieto ei siirry oikea-aikaisesti toimijalta toiselle johtuen lainsäädännöllisistä esteistä tai asiakkaan suostumuksen puuttumisesta tai suostumuksen antamisen ongelmallisuudesta. Palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisen ongelmiin pystyttäisiin vastaamaan paremmalla tiedon siirtymisellä, mikä edellyttää myös lainsäädännön muutoksia. Sosiaalivakuutuksessa ei saa tapahtua tiedon valikoitumista, joten suostumuksella on siksi rajallinen rooli.
- Tiedon siirtäminen asiakkaan suostumuksella toimijalta toiselle: tulisi selvittää, miksi osa asiakkaista kieltää tietojen siirtämisen esim. terveydenhuollossa.
- Ennakoiva palvelutarpeen tunnistaminen (profilointi) asiakas- ja rekisteritietojen perusteella ja yhteydenottaminen asiakkaaseen: ongelmana on, että ihmiset usein alkavat toimia heihin kohdistettujen odotusten mukaisesti. Avun tarjoamisen tavat on siksi suunniteltava huolellisesti.
- Palvelutarpeiden tunnistaminen etuuksien toimeenpanijoilla sekä etuustarpeiden tunnistaminen palvelujen toimeenpanijoilla: mikä on julkisen sektorin, mikä yksityisen sektorin ja mikä kolmannen sektorin rooli kokonaisuudessa.
- Osa ihmisistä toivoo anonyymia tukea ja neuvontaa (ennakointi ja ennalta ehkäisy, järjestöjen rooli). Ennakoinnilla voidaan välttää väliinputoamisia ja viiveitä.
- Kaikki asiakkaat eivät kykene käyttämään digitaalisia palveluja ja tämä on otettava huomioon, samoin digitaalisten palvelujen saavutettavuus. Joillakin on myös epäilyksiä digitaalista tietojenkäsittelyä kohtaan, tähän voidaan yrittää vaikuttaa avoimella viestinnällä ja informoinnilla. Kyse on luottamuksen rakentamisesta.
- Henkilökohtainen kasvokkainen asiointi etuus- ja palvelupolun varrella tulee olla kaikille asiakkaille mahdollista, kun digitaaliset palvelut eivät (enää) riitä. Palvelu- ja

etusneuvojat: palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen ja yhdistäminen vaativat neuvojlta laajaa osaamista. Lisäksi hakemusten täyttämiseen tarvitaan tukea.

- Lähtökohtana on, että digitalisaation tarkoituksena ei ole syrjäyttää ketään, vaan parantaa asiointipalveluja ja tarjota henkilökohtaista kasvokkaista asiointia sitä tarvitseville.
- Palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisen osalta on huomioitava, että palveluja järjestävät jatkossa pääosin hyvinvointialueet, joita ohjataan ministeriöistä, sekä kunnat. Etuuksia toimeenpanevat laitokset eivät ole ministeriöiden ohjauksessa, Kela on eduskunnan valvonnassa. Työ edellyttää siksi eri toimijoiden asemat ylittävää kokonaissuunnittelua ja aikanaan todennäköisesti myös erillistä lainsäädäntöä.
- Jatkotyössä on tehtävä lapsivaikutusten ja vammaisvaikutusten arviointia.

Yhteenvetona puheenjohtaja totesi, että keskustelun perusteella selvittämisen- ja suunnittelutyötä voidaan jatkaa esitysten pohjalta.

TAUKO

6. Välimietinnön rakenne

Puheenjohtaja esitteli komitean välimietinnön suunnitellun rakenteen (ks. liite 3).

7. Työsuunnitelman käsittely

Puheenjohtaja kertoi komitean päivittyvästä työsuunnitelmasta (ks. liite 3). Keskustelussa toivottiin, että komitealle tuodaan ennakolta tietoa siitä, milloin kokouksessa ja työkokouksessa on käsittelyssä komitean linjattavia asioita ja komitealta odotetaan linjauksia.

8. Muut asiat

Puheenjohtaja esitteli tutkimus- ja arviointijaoston alaisuuteen perustetut sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -selvitystyöryhmän ja lasten osallisuus sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa -hankkeen ohjausryhmän sekä asumisen jaoston

alaisuuteen perustetun lasten ja perheiden sosiaaliturva ja palvelut -työryhmän (ks. liite 3).

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Muistio: Sosiaaliturvan digitalisaation mahdollisuudet pitkällä aikavälillä

Liite 3 Diaesitys